

Małgorzata GAWROŃ

Uniwersytet w Białymstoku

mg73764@student.uwb.edu.pl

<https://orcid.org/0000-0003-1432-7111>

WSPÓŁCZESNE MOTYWACJE IMIENNICZE W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH

1. WSTĘP

Motywacje, którymi kierowano się dawniej w wyborze imienia dla dziecka, znacznie odbiegają od decyzji podejmowanych przez rodziców w dzisiejszych czasach. Imiona staropolskie poświadczają, jaką rolę przypisywano ówczesnie imionom nadawanym dzieciom: starano się, aby imię było nośnikiem treści symbolicznych. Miało ono nie tylko nazywać nowego członka rodziny, ale również pełnić funkcję imienia ochronnego, wyrażać życzenie lub wróżbę na przyszłe życie dziecka. Na próżno szukać wśród współcześnie nadawanych imion takich staropolskich onimów jak: *Kochan*, *Obiecan* czy *Polubion* (Malec 2001: 26).

Maria Malec, pisząc o staropolskich imionach, podaje następujące motywacje imiennicze: przedchrześcijańska, religijna, imiona „przyniesione” z kalendarza, motywacja świecka: wzorem literatura, upodobania patriotyczne, a także względy rodzinne (2001: 72–80). Dawniej panowało przekonanie, że imię związane jest z losem człowieka, więc rodzice starali się w nazwaniu potomstwa zawrzeć najważniejsze według nich wartości. W staropolskiej onomastyce pojawiały się również onimy zastępcze lub fałszywe, które miały chronić noworodka przed złymi duchami, chorobami czy śmiercią. Nazwy o etymologii chrześcijańskiej także pierwot-

nie miały funkcję ochronną. Dziecko oddawano pod opiekę świętego patrona, przy czym należy zaznaczyć, że imiona świętych, jako zapożyczone z języków obcych, były znaczeniowo niezrozumiałe. Onimy chrześcijańskie, które były rozpowszechniane przez duchowieństwo, misjonarzy i zakony, stanowiły odzwierciedlenie kultów narodowych i lokalnych (Malec 2001: 72–75).

Współczesne motywacje imiennicze znacznie różnią się od staropolskich, ponieważ obecnie znaczną wagę przywiązuje się do szeroko pojętej estetyki imienia, a więc ładnego brzmienia zdrobnienia i współbrzmienia imienia z nazwiskiem. Kolejnymi motywami są rzadkość występowania imienia oraz względy rodzinne. Za czynniki o mniejszym znaczeniu uznawane są: wpływ kalendarza, tradycja literacka, oddziaływanie środków masowego przekazu, popularność imienia w środowisku czy imiona bliskich. Współcześnie można również zaobserwować tendencję do wybierania obcojęzycznych odpowiedników zamiast rozpowszechnionych już wersji spolszczonych imion oraz stosowania form skróconych jako oficjalnych (Malec 2001: 80–81). Rodzice zwykle wybierają imiona z istniejącego już w danym języku zasobu onimów, tylko w nieznacznym procencie są to nazwy nowe (Malec 2005: 98).

Estetykę współcześnie używanych onimów analizowała m.in. Iwona Żuraszek-Ryś (2019: 251–256), która podała, że rodzice często kierują się formą graficzną imion, harmonijnym zestawieniem imienia i nazwiska, a także możliwością skracania i zdrabniania wybranego z imion. Różnice międzypokoleniowe w imiennictwie badała również Maria Czaplicka, która zasób imion w pokoleniu dziadków i zbiór imion ich wnuków wyekscerpowwała z ksiąg urodzeń Urzędu Miasta i Gminy Łobżenica z 1929 r. i z roku 1999 r., a materiał służący zbadaniu motywacji rodziców w wyborze imion dzieciom pozyskała w badaniu ankietowym w Przedszkolu Publicznym w Łobżenicy w 2003 roku (2008: 185). Studia nad księgą chrztów parafii w Niegowie z lat 1915–2011 pozwoliły Annie Pikule (2016: 185–194) opisać zmiany w tamtejszym imiennictwie. Powyższe badania o charakterze lokalnym, podobnie jak poniższy artykuł, są próbą zobrazowania tendencji w nazewnictwie wybranego obszaru.

Przy analizie etymologicznej onimów korzystano m.in. ze słowników imion (Bubak 1993; Grzenia 2003) oraz słowników onomastyczno-hagiograficznych (Fros, Sowa 2000; Dojka, Latasiewicz 2015).

2. CELE BADANIA I OMÓWIENIE KWESTIONARIUSZA

Głównym celem przeprowadzonego anonimowego badania ankietowego było ukazanie współczesnych motywacji, którymi kierują się rodzice przy nadawaniu imion dzieciom na Podlasiu. Przez najnowsze imiennictwo rozumiem w poniższych rozważaniach imiona dzieci urodzonych w latach 2018–2021. Zebrane imiona rodziców i dzieci starszych stanowią jedynie materiał uzupełniający. Badanie to umożliwia prześledzenie różnic międzypokoleniowych w nadawaniu potomstwu imion na badanym terenie. Powstałych rankingów imion nie zestawiano z rankingami ogólnopolskimi i regionalnymi.

Podstawą materiałową niniejszego opracowania są dane pozyskane w badaniu ankietowym pod tytułem *Współczesne motywacje imiennicze*. Zostało ono przygotowane z wykorzystaniem platformy internetowej <https://www.interankiety.pl>, a następnie kwestionariusz został udostępniony za pomocą portalu Facebook w dwóch grupach dotyczących ciąży, porodu i macierzyństwa (grupy: *Dziewczyny, gdzie rodzić w Białymstoku?*, *Mamy mamom – Białystok i okolice*) oraz na prywatnym profilu autorki i wśród jej znajomych, a także podczas zajęć w jednej z białostockich szkół rodzenia. Ankieta została opublikowana 18 listopada 2020 roku, a możliwość udzielenia odpowiedzi wyłączono 6 grudnia 2020 roku. Badanie z założenia ograniczono terytorialnie (miejsce rozpowszechnienia ankiety oraz medium rozpowszechniania) oraz czasowo (ankieta aktywna niecały miesiąc).

Kwestionariusz składa się z strony powitalnej, informacji objaśniającej dobór pytań, sześciu pytań dotyczących rodziców dziecka, tekstu dotyczącego wyboru imienia oraz sześciu pytań dotyczących dziecka oraz starszych dzieci w przypadku ich posiadania. Ankietę zakończono pytaniem otwartym o własne refleksje i przemyślenia dotyczące imiennictwa.

Pytania otwarte i zamknięte skierowano do rodziców dzieci do drugiego roku życia oraz rodziców oczekujących potomka. Respondentów spytano o ich imiona, wiek, województwo i wielkość miejsca zamieszkania oraz o wykształcenie i wyznanie religijne. W pytaniach dotyczących dzieci pierwsze z nich dotyczyło imienia wybranego dla dziecka, które ma się urodzić lub dziecka do drugiego roku życia. W kolejnym poproszono o podanie roku urodzenia najmłodszego dziecka, a następnie –

motywacji, jakimi kierowali się rodzice wybierający imię dziecku. Ankietowanym zaproponowano jedenaście odpowiedzi, w tym jedną otwartą umożliwiającą również uzupełnienie odpowiedzi zamkniętych. Rodzice mogli wskazać maksymalnie cztery kryteria wyboru spośród poniżej zaproponowanych:

- brzmienie zestawienia imienia z nazwiskiem, imię pasujące do nazwiska;
- względy estetyczne, imię, które podoba się rodzicom;
- względy religijne, np. imię świętego ze względu na jego patronat;
- względy rodzinne, np. imię po dziadku;
- imię związane z datą urodzenia, czyli imię przyniesione z datą narodzin;
- imię wybrało starsze dziecko lub ktoś z rodziny;
- długość imienia;
- niezwykłość i mała powtarzalność imienia, imię mało znane;
- imię ulubionej postaci czy osobowości np. z historii, telewizji; bohatera literackiego, filmowego;
- imię, które ładnie się skraca i ma dużo zdrobnień;
- inne.

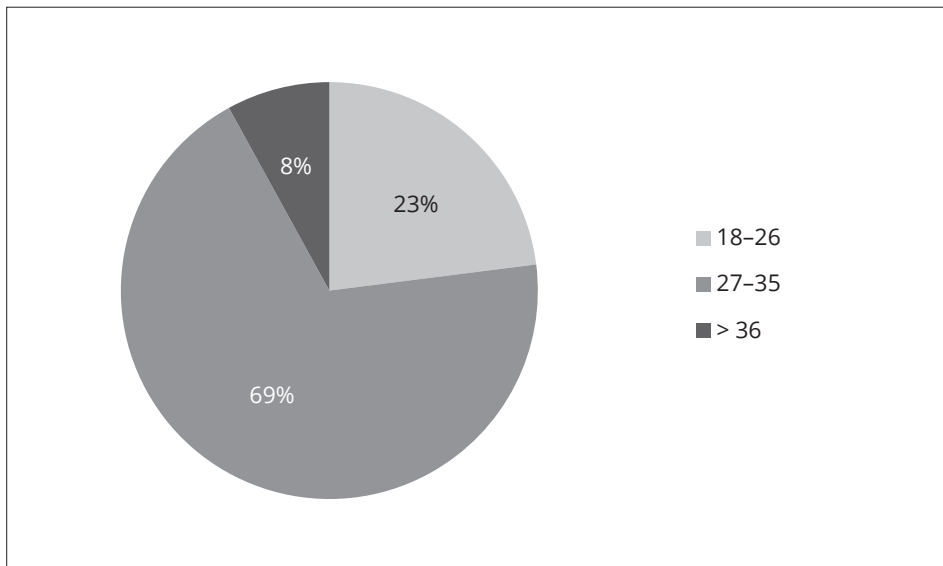
Kolejne pytania dotyczyły imion i lat urodzenia starszych dzieci, a rodziców ponownie spytano o motywacje imiennicze onimów starszych dzieci z identycznymi propozycjami odpowiedzi jak w pytaniu o imię najmłodszego dziecka. Następną poruszoną kwestią były zdrobnienia imion dzieci używane przez rodziców.

3. ANALIZA MATERIAŁU ANKIETOWEGO

3.1. Ankieta i metryczka

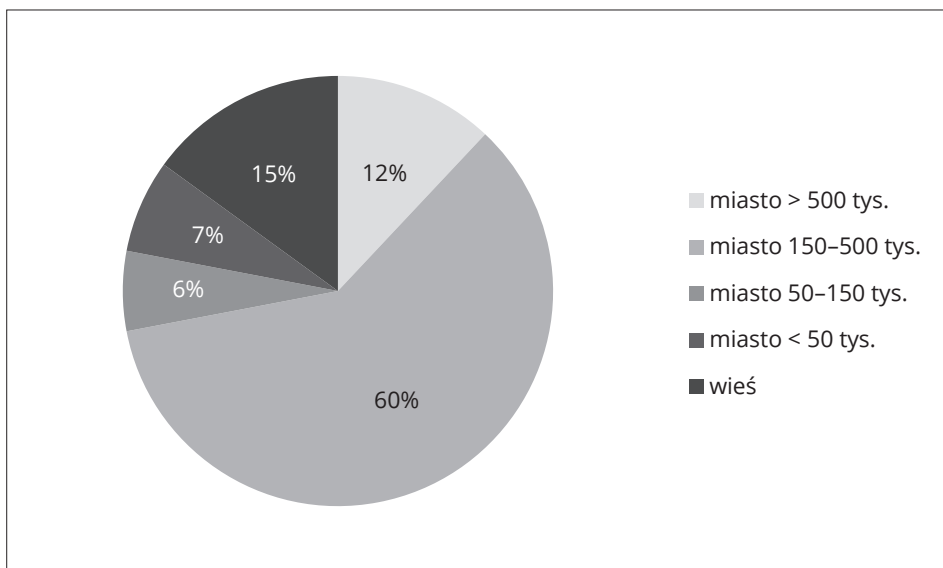
W przeprowadzonym badaniu ankietowym wzięło udział 265 respondentów. Strona internetowa www.interankiety.pl automatycznie przeanalizowała odpowiedzi na pytania dotyczące wieku, województwa zamieszkania oraz wielkości miejsca ich zamieszkania. Częściowo zostały przez system zanalizowane również odpowiedzi na pytania o wykształcenie, wyznanie oraz o motywy wyboru imion, które można było uzupełnić jako odpowiedź na pytanie otwarte.

Wykres 1. Wiek respondentów

Źródło: badanie własne

Wykres 2. Miejsce zamieszkania respondentów

Źródło: badanie własne

Metryczkę respondentów otwierają imiona rodziców, którzy wypełnili ankietę: podano 265 danych należących do kobiet i 251 danych należących do mężczyzn, czyli nie podano danych imiennych dotyczących 14 ojców dzieci. Imiona ojców to 64 różne onimy, a imiona matek – 65. Wykres 1. pokazuje że, prawie 70% respondentów to rodzice w wieku od 27 do 35 lat. Zdecydowana większość osób ankietowanych to mieszkańcy województwa podlaskiego (87,16%). Tylko 15 respondentów, biorących udział w ankiecie, to mieszkańcy województwa podkarpackiego, 13 – mazowieckiego, a pojedyncze osoby wymieniły jeszcze 5 innych województw. Aż 59,62%, czyli 158 osób, to respondenci z miasta liczącego od 150 tysięcy do 500 tys. mieszkańców, co wskazywałoby przede wszystkim na Białystok (wykres 2.). Większość respondentów (70,94%) to wyznawcy katolicyzmu: 188 na 265 osób wybrało tę odpowiedź, na drugiej pozycji znalazło się prawosławie.

Ankietowanych spytano także o wykształcenie: respondenci w większości legitymowali się wykształceniem wyższym (66,03%).

W odpowiedzi na pytanie o imię najmłodszego dziecka (do drugiego roku życia) lub dziecka mającego wkrótce pojawić się na świecie wskazano 263 konkretne odpowiedzi (w tym 4 odpowiedzi wskazywały na onimy należące do bliźniąt i 5 odpowiedzi – na imiona wybrane dla chłopca lub dziewczynki np. *Antoni* lub *Amelia*). W dwóch ankietach nie wskazano żadnej konkretnej nazwy.

Aby kompleksowo przedstawić międzypokoleniowe zmiany zachodzące w zakresie imiennictwa, analizie zostały poddane imiona rodziców i dzieci w zestawieniu ojców/syn i matka/córka, a następnie w porównaniu rodzice/dzieci. Szczególna uwaga została zwrócona na imiona najpopularniejsze w zbiorze oraz na imiennictwo biblijne, imiona podwójne i jednostkowe.

3.2. Imiona męskie

3.2.1. Imiona ojców

Analiza zawartości metryczki, a konkretnie jej części zawierającej dane osobowe, wykazała, że respondenci podali 64 różne imiona należące do ojców, których frekwencję ilustruje poniższa tabela.

Tabela 1. Imiona ojców

Lp.	Imiona ojców	frekwencja	Lp.	Imiona ojców	frekwencja	Lp.	Imiona ojców	frekwencja	Lp.	Imiona ojców	frekwencja
1	Łukasz	16	17	Andrzej	5	33	Robert	2	49	Karol Filip	1
2	Krzysztof	13	18	Daniel	5	34	Adolf	1	50	Konrad	1
3	Paweł	13	19	Przemysław	5	35	Albert	1	51	Kuba	1
4	Kamil	12	20	Jakub	4	36	Bartek	1	52	Marian	1
5	Marcin	12	21	Maciej	4	37	Bartłomiej	1	53	Mirosław	1
6	Grzegorz	11	22	Rafał	4	38	Bartosz	1	54	Orest	1
7	Mateusz	11	23	Sebastian	4	39	Błażej	1	55	Patrycjusz	1
8	Michał	11	24	Artur	3	40	Cyprian	1	56	Roman	1
9	Piotr	11	25	Marek	3	41	Darek	1	57	Ruslan	1
10	Tomasz	11	26	Patryk	3	42	Erwin	1	58	Sławomir	1
11	Adam	8	27	Adrian	2	43	Grzesiek	1	59	Szymon	1
12	Dawid	8	28	Dariusz	2	44	Hipolit	1	60	Tadeusz	1
13	Mariusz	8	29	Dominik	2	45	Jacek	1	61	Viktor	1
14	Wojciech	8	30	Emil	2	46	Janusz	1	62	Waldemar	1
15	Karol	7	31	Jarosław	2	47	Jarosław Jan	1	63	Wiesław	1
16	Damian	6	32	Krystian	2	48	Kamil Tomasz	1	64	Wojtek	1

Źródło: badanie własne

Imiona słowiańskie reprezentowane są przez 7 jednostek (10,93%): *Wojciech* (8)¹, *Przemysław* (5), *Jarosław* (2), *Mirosław* (1), *Sławomir* (1), *Wiesław* (1), *Wojtek* (1)².

¹ *Wojciech* należy również do kategorii imion spopularyzowanych kultem świętego, na co może także wskazywać najwyższa notacja spośród imion słowiańskich.

² Z dużym prawdopodobieństwem można przyjąć, że *Wojtek* jest zdrobnieniem od imienia *Wojciech*. Możliwe, że osoba wypełniająca formularz nie myślała o imieniu w kategoriach oficjalne/nieoficjalne i użyła formy, którą posługuje się na co dzień.

W repertuarze imion ojców wyróżniono 3 imiona podwójne: *Jarosław Jan*, *Kamil Tomasz* i *Karol Filip*.

Łącznie aż 31 imion ojców wystąpiło w antropomastykonie jednokrotnie, a liczba ta stanowi prawie połowę całego zbioru imion ojców, czyli 48,43%.

Analiza wykazała, że respondenci podali 64 różne imiona ojców. Najpopularniejsze spośród nich jest imię *Lukasz*. Dominantę imienniczą zbioru imion ojców stanowią onimy: *Lukasz*, *Krzysztof*, *Paweł*, *Kamil*, *Marcin*, *Grzegorz*, *Mateusz*, *Michał*, *Piotr*, *Tomasz*. Spośród nich 6 imion – to imiona biblijne.

3.2.2. Imiona synów

Według wyników ankiety do nazwania dzieci płci męskiej wykorzystano 71 różnych onimów, przy czym 4 z nich (*Ksawery*, *Paweł*, *Rafał*, *Stanisław*³) zostały wymienione jako imiona, które zostaną nadane w przypadku urodzenia się chłopca. Najczęściej wybieranym dla synów było hebrajskie imię *Jan* (8)⁴.

Tabela 2. Imiona synów

Lp.	Imiona synów	frekwencja	Lp.	Imiona synów	frekwencja	Lp.	Imiona synów	frekwencja	Lp.	Imiona synów	frekwencja
1	Jan	8	8	Szymon	5	15	Tomasz	3	22	Leon	2
2	Wiktor	7	9	Adam	4	16	Antoni	3 (+1)	23	Marcel	2
3	Jakub	6	10	Bartosz	4	17	Bruno	2	24	Tymon	2
4	Mikołaj	6	11	Franciszek	3	18	Dawid	2	25	Władysław	2
5	Aleksander	5	12	Gabriel	3	19	Dominik	2	26	Albert	1
6	Julian	5	13	Ignacy	3	20	Filip	2	27	Aleksander Józef	1
7	Michał	5	14	Kacper	3	21	Józef	2	28	Artur	1

³ W takich przypadkach imiona i ich frekwencję podaję w nawiasach.

⁴ Imię *Jan* odnotowano również w imionach podwójnych: *Jan Jarosław*, *Jan Teofil*.

Lp.	Imiona synów	frekwencja	Lp.	Imiona synów	frekwencja	Lp.	Imiona synów	frekwencja	Lp.	Imiona synów	frekwencja
29	Cezary	1	40	Hipolit	1	51	Mieszko	1	62	Szymon Mateusz	1
30	Chociebąd	1	41	Hubert	1	52	Miłosz	1	63	Szymon Ryszard	1
31	Edward	1	42	Jan Jarosław	1	53	Olaf	1	64	Tadeusz	1
32	Eliasz	1	43	Jan Teofil	1	54	Oliwier	1	65	Tymoteusz	1
33	Eryk	1	44	Jerzy	1	55	Oskar	1	66	Wiktor Igor	1
34	Fabian	1	45	Joachim	1	56	Paweł Mikołaj	1	67	Wojciech	1
35	Franciszek Józef	1	46	Kajetan	1	57	Piotr	1	68	Ksawery	(1)
36	Gerard	1	47	Krystian	1	58	Remigiusz	1	69	Paweł	(1)
37	Gniewko	1	48	Leonard	1	59	Ryszard	1	70	Rafał	(1)
38	Gustaw	1	49	Lubosz	1	60	Samuel	1	71	Stanisław	(1)
39	Henryk	1	50	Mieczysław Mikołaj	1	61	Stefan	1		—	—

Źródło: badanie własne

W tabeli widzimy 8 imion o pochodzeniu słowiańskim, co stanowi 11,26% całego zbioru. Imię *Władysław* powtarza się 2 razy, pozostałe występują jednokrotnie: *Chociebąd*, *Gniewko*, *Lubosz*, *Mieszko*, *Miłosz*, *Stanisław*, *Wojciech*.

Wśród imion wybieranych dla synów wystąpiło 9 imion podwójnych: *Aleksander Józef*, *Franciszek Józef*, *Jan Jarosław*, *Jan Teofil*, *Mieczysław Mikołaj*, *Paweł Mikołaj*, *Szymon Mateusz*, *Szymon Ryszard*, *Wiktor Igor*. Wśród nich dwukrotnie odnotowano imiona *Jan* i *Szymon* na pierwszej pozycji oraz dwukrotnie *Józef* i *Mikołaj* jako imiona drugie.

Dominanta imiennicza w tej grupie przedstawia się następująco: *Jan*, *Wiktor*, *Jakub*, *Mikołaj*, *Aleksander*, *Julian*, *Michał*, *Szymon*, *Adam*, *Bartosz*. Podobnie jak wśród imion ojców 6 z 10 imion dominanty ma pochodzenie biblijne: *Jan*, *Jakub*, *Michał*, *Szymon*, *Adam*, *Bartosz*. W zbiorze 71 imion synów aż 42 wystąpiły jednokrotnie i stanowią one 59,15% analizowanego zbioru.

3.2.3. Porównanie imion męskich z pokolenia ojców i synów

W zestawieniu zbiorów imion ojców i synów widzimy, że na 10 imion w dominancie – 6 to imiona biblijne, a 4 popularyzują kultury świętych. W obu grupach najliczniejsze okazały się imiona biblijne – nowotestamentowy *Łukasz* i starotestamentowy *Jan*. *Łukasz*, imię najpopularniejsze w pokoleniu ojców, nie pojawia się w zbiorze imion dzieci. Z kolei imię *Jan*, onim najczęściej wybierany dla syna, nie pojawia się wśród imion ojców.

Niewielką różnicę odnotowano również wśród imion słowiańskich: 10,93% w pokoleniu ojców i 11,26% w pokoleniu synów. Znaczną różnicę zaobserwowano w użyciu imion podwójnych: ich liczba zwiększyła się z 3 onimów podwójnych w pokoleniu ojców do 9 imion podwójnych w pokoleniu synów. Imiona synów są ponadto bardziej zróżnicowane w stosunku do imion nadawanych w pokoleniu ojców, na co wskazuje liczba 42 imion notowanych jednokrotnie na 71 imion ogółem, co daje 59% (wśród imion ojców 31 onimów notowanych jednokrotnie na 64 w repertuarze – 48%). Istotna jest również frekwencja najpopularniejszych nazw: imię *Łukasz* – wśród ankietowanych ojców wskazano 16 razy, zaś imię *Jan*, najpopularniejsze w pokoleniu dzieci, odnotowano 8 razy.

W zbiorach imion ojców i synów powtarza się 18 imion: *Adam*, *Albert*, *Artur*, *Bartosz*, *Dawid*, *Dominik*, *Hipolit*, *Jakub*, *Krzysztof*, *Michał*, *Paweł*, *Piotr*, *Rafał*, *Szymon*, *Tadeusz*, *Tomasz*, *Wiktor* i *Wojciech*. Aż 11 imion wspólnych dla obu zbiorów to onimy biblijne, tylko jedno imię (*Wojciech*) reprezentuje nazewnictwo słowiańskie.

3.3. Imiona żeńskie

3.3.1. Imiona matek

Repertuar imion matek opracowany na podstawie danych z kwestionariusza to zbiór 65 różnych imion żeńskich.

W pokoleniu matek najpopularniejszym okazało się biblijne imię *Anna*, które wskazano 19 razy. Wśród imion żeńskich pojawiły się tylko 3 imiona o etymologii słowiańskiej (4,61%), które w materiale badawczym nie powtarzały się: *Liudmyla*, *Milena*, *Mirjana*.

Tabela 3. Imiona matek

Lp.	Imiona synów	frekwencja	Lp.	Imiona synów	frekwencja	Lp.	Imiona synów	frekwencja	Lp.	Imiona synów	frekwencja
1	Anna	19	18	Sylvia	6	35	Klaudia	2	52	Elżbieta	1
2	Magdalena	14	19	Emilia	5	36	Magda	2	53	Hanna	1
3	Justyna	13	20	Beata	4	37	Maria	2	54	Jagoda	1
4	Paulina	13	21	Edyta	4	38	Marlena	2	55	Joanna Alicja	1
5	Karolina	12	22	Gabriela	4	39	Michalina	2	56	Kunegunda	1
6	Katarzyna	11	23	Joanna	4	40	Paula	2	57	Liudmyla	1
7	Ewa	9	24	Julia	4	41	Urszula	2	58	Marzena	1
8	Ewelina	9	25	Kamila	4	42	Aleksandra Bernadeta	1	59	Milena	1
9	Monika	9	26	Weronika	4	43	Aneta	1	60	Mirjana	1
10	Małgorzata	8	27	Wioleta	4	44	Anetta	1	61	Monika Joanna	1
11	Marta	8	28	Diana	3	45	Angelina	1	62	Ola	1
12	Agnieszka	7	29	Dominika	3	46	Ania	1	63	Patrycja Kinga	1
13	Aleksandra	7	30	Izabela	3	47	Anita	1	64	Renata	1
14	Barbara	7	31	Kasia	3	48	Dorota	1	65	Wiola	1
15	Natalia	7	32	Grażyna	2	49	Ela	1		—	
16	Patrycja	7	33	Iwona	2	50	Eliza	1		—	
17	Agata	6	34	Julita	2	51	Elwira	1		—	

Źródło: badanie własne

Wśród imion matek wystąpiły 4 imiona podwójne: *Aleksandra Bernadeta*, *Joanna Alicja*, *Monika Joanna*, *Patrycja Kinga*. W zbiorze aż 24 onimy (36,92%) pojawiły się tylko raz. Dominanta imiennicza tego zbioru przedstawia się następująco: *Anna*, *Magdalena*, *Justyna*, *Paulina*, *Karolina* i *Katarzyna*.

3.3.2. Imiona córek

W zbiorze 68 imion córek – najpopularniejsze to hebrajskie imię *Zuzanna* (notowane 7 razy, dodatkowo też raz jako pierwsze imię).

Tabela 4. Imiona córek

Lp.	Imiona synów	frekwencja	Lp.	Imiona synów	frekwencja	Lp.	Imiona synów	frekwencja	Lp.	Imiona synów	frekwencja
1	Zuzanna	7	18	Alicja	2	35	Eliza	1	52	Małgorzata	1
2	Laura	6 (+1)	19	Aniela	2	36	Eстера	1	53	Marcela	1
3	Marcelina	6	20	Ewa	2	37	Felicja	1	54	Marta	1
4	Maja	5 (+1)	21	Izabela	2	38	Gaja	1	55	Matylda	1
5	Natalia	5	22	Klara	2	39	Hana	1	56	Michalina	1
6	Zofia	5	23	Lena	2	40	Iga	1	57	Mira	1
7	Hanna	4	24	Liliana	2	41	Ilona Anna	1	58	Nadia	1
8	Kornelia	4	25	Oliwia	2	42	Jadwiga	1	59	Nikola	1
9	Łucja	4	26	Pola	2	43	Joanna	1	60	Nina	1
10	Maria	4	27	Wiktoria	2	44	Kaja	1	61	Olga	1
11	Aleksandra	3	28	Blanka	1 (+1)	45	Karolina	1	62	Rozalia	1
12	Antonina	3	29	Amelia	1 (+1)	46	Katarzyna Klara	1	63	Teresa	1
13	Emilia	3	30	Ada	1	47	Lidia	1	64	Urszula	1
14	Gabriela	3	31	Aja	1	48	Lilianna	1	65	Zofia Gabriela	1
15	Helena	3	32	Anastazja	1	49	Liwia	1	66	Zofia Maria	1
16	Julia	3	33	Bianka	1	50	Luiza	1	67	Zuzanna Eliza	1
17	Alicja	2	34	Blanka Sonia	1	51	Malwina	1	68	Apolonia	(1)

Źródło: badanie własne

Wśród imion nadanych córkom wystąpiło 6 podwojonych: *Blanka Sonia, Ilona Anna, Katarzyna Klara, Zofia Gabriela, Zofia Maria, Zuzanna Eliza*, ale aż 38 imion pojawiło się jednokrotnie. W dominancie imienniczej zbioru znalazło się 9 imion: *Zuzanna, Marcelina, Maja, Natalia, Zofia, Hanna, Kornelia, Łucja i Maria*. Na uwagę zasługuje fakt, że w repertuarze imion córek nie pojawiły się imiona rodzime.

3.3.3. Porównanie imion żeńskich pokolenia matek i córek

Najpopularniejszymi imionami w obu zbiorach są hebrajskie imiona biblijne – *Anna* w repertuarze imion matek i *Zuzanna* w zbiorze imion córek. Chociaż onimy te mają największą frekwencję w swoich zbiorach, nie pojawiają się one w drugim zbiorze. Udział rodzimego imiennictwa w repertuarze imion matek wyniósł jedynie 4,61%, a w pokoleniu ich córek imiona słowiańskie nie wystąpiły w ogóle. Wzrosła za to liczba imion podwojonych – z 3 do 6 w pokoleniu córek. Imiona córek stanowią też znacznie bardziej różnorodny zbiór, gdyż aż 38 z nich (56,71%) wystąpiło w materiale jednokrotnie w porównaniu do 24 imion (36,92%) w pokoleniu matek. W obu zbiorach wystąpiło 15 tożsamyh imion żeńskich: *Aleksandra, Eliza, Ewa, Gabriela, Hanna, Izabela, Joanna, Julia, Karolina, Katarzyna, Małgorzata, Maria, Michalina, Natalia, Urszula*.

3.4. Porównanie repertuarów imion męskich i żeńskich

Dominanty imiennicze onimów męskich i żeńskich mają podobny rozkład na przestrzeni pokoleń i składają się z imion biblijnych oraz imion świętych patronów.

W obu przypadkach najpopularniejszymi imionami w zbiorach są imiona biblijne i, co zasługuje na odnotowanie, nazwy najpopularniejsze w pokoleniu rodziców nie pojawiają się w pokoleniu dzieci i na odwrót. Tendencja ta jest widoczna zarówno w zbiorze imion męskich, jak i żeńskich, co może wskazywać na występowanie mody imienniczej obejmującej jedno pokolenie.

Moda na imiona *Łukasz* i *Anna* w pokoleniu rodziców nie ma kontynuacji wśród imion dzieci, a z kolei najpopularniejsze w pokoleniu dzieci nazwy *Jan* i *Zuzanna* nie pojawiają się w pokoleniu rodziców. Imiona słowiańskie wykazują wyższą frekwencję wśród imion męskich; nie odnotowano ich wśród imion córek.

W porównaniu z imiennictwem pokolenia rodziców obecnie częściej nadawane są imiona podwójne. Można przypuszczać, że nadawanie drugiego imienia staje się więc współcześnie atrakcyjniejsze. W pokoleniu dzieci zwiększa się różnorodność imiennicza zarówno imion męskich, jak i żeńskich, o czym świadczą rosnące liczby imion notowanych jednoznaczowo: z 55 imion jednostkowych wśród rodziców do aż 80 w pokoleniu dzieci. Repertuary imiennicze mają jednak elementy wspólne w aspekcie jakościowym: 18 imion pokrywa się w zbiorze imion synów i ojców, a 15 – wśród imion żeńskich.

4. MOTYWY NADAWANIA IMION W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM

Po przeanalizowaniu odpowiedzi rodziców dotyczących motywacji wyboru imienia dla dziecka można jednoznacznie stwierdzić, że obecnie najczęściej kierują się oni względami estetycznymi, czyli wybierają imiona, które najbardziej się im podobają⁵. Tę właśnie motywację wskazało aż 172 respondentów, co stanowi prawie 65% wszystkich ankietowanych. Harmonijne brzmienie zestawienia imienia z nazwiskiem, czyli współgranie tych obu nazw osobowych, okazało się drugim czynnikiem warunkującym decyzję współczesnych rodziców – tej odpowiedzi udzieliło 90 respondentów (34%). Trzecim kryterium z motywacji imienniczych, spośród których mogli wybierać respondenci, była możliwość skracania onimu i tworzenia od niego wielu zdrobnień (83 odpowiedzi, 31%). Dla 59 respondentów ważna była oryginalność imienia, jego niezwykłość i niska powtarzalność, a więc to, aby imię było mało znane (22%). Aż 48 ankietowanych wskazało względy rodzinne, a kolejne czynniki warunkujące wybory respondentów to: wskazanie motywacji wyboru imienia innej niż gotowe odpowiedzi zaproponowane w ankiecie (można było ją podać w osobnej rubryce – 39 odpowiedzi), względy religijne (30 odpowiedzi) i długość imienia (28 odpowiedzi). Z kolei do najmniej popularnych motywów należą: kierowanie się wyborem starszego dziecka lub innego członka rodziny (19 odpowiedzi), wybór danego imienia jako noszonego przez ulubioną postać czy lubianą i znaną osobowość (6 odpowiedzi) czy decyzja

⁵ Należy przypomnieć, że ankietowani w przypadku tego pytania mogli zaznaczyć od 1 do maksymalnie 4 odpowiedzi.

o nadaniu imienia dziecku z powodu daty jego narodzin – tę prawidłowość wskazały zaledwie 3 osoby wypełniające ankietę.

W odpowiedzi na otwarte pytanie o inne czynniki, które wpływają na wybór imienia dziecka przez rodziców, respondenci (39 osób) wskazali na następujące uwarunkowania⁶:

- znaczenie (3) / charakterystyka imienia (1), pochodzenie (1);
- imię nadane po kimś z rodziny (*Imię po zmarłej mamie*⁷) (4);
- brak polskich znaków, międzynarodowość imienia (*Brak polskich znaków, niezbyt wiele zdrobnień*) (3);
- imię niekojarzone z żadną konkretną osobą, brak nacechowania (*Jedyne imię, które podobało nam się obojgu i nie znaliśmy żadnej osoby o tym imieniu dzięki temu nie było nacechowane w żaden sposób*) (3);
- względy religijne (*Drugie imię Józef, ponieważ modliłam się o dobrego męża oraz o dziecko do św. Józefa*) (3);
- popularność imienia (*Imię to jest ponadczasowe i mało popularne wśród znajomych i rodziny*) (2);
- pozycja imienia w rankingu lub analiza list imion⁸ (*Imię, które nie jest w pierwszej 20 najczęściej nadawanych imion w Polsce*) (2);
- wybór jednego z rodziców (*Imię wybrał mąż*) (2);
- kierowanie się tym, aby imię pasowało dziecku i w przyszłości osobie dorosłej (*Dobrze brzmi zarówno w wieku dziecięcym, jak i w dorosłości*) (2);
- imię niepojawiające się wcześniej w danej rodzinie (*Nikt z rodziny nie ma takiego imienia*) (2);
- imię kojarzone z lubianą osobą (*Kojarzy mi się z koleżanką, którą bardzo lubię*) (2);
- inne (*Pasuje do imienia drugiego syna (Filip)*) (6).

⁶ Czynniki te zostały podane przez autorkę. Niektórzy rodzice powielali w odpowiedzi otwartej kwestie zawarte już w odpowiedziach zamkniętych. Wiele wypowiedzi kwalifikowałoby się jednocześnie do kilku kategorii. Przydzielono je do kategorii według pierwszego z wymienionych argumentów jako najważniejszego np.: *Imię jest po babci, ładne zdrobnienie – Lusia*.

⁷ Przytaczane wypowiedzi rodziców zachowane w formie oryginalnej, poprawione zostały błędy literowe oraz błędy ortograficzne. W nawiasie podaję przykładową odpowiedź zakwalifikowaną przeze mnie do danej kategorii, a następnie liczbę odpowiedzi, które dopasowałam do danej kategorii.

⁸ Obecnie rankingi imion są publikowane przez portale rządowe, por. *Znamy najpopularniejsze imiona!*, <https://www.gov.pl/web/cyfryzacja/znamy-najpopularniejsze-imiona> (dostęp: 3.02.2022).

Oprócz powyższych czynników 3 osoby ponownie wskazały, że najważniejsze było to, że imię podobało się wybierającym⁹.

Udzielając odpowiedzi na pytanie otwarte dotyczące wskazania własnych przemyśleń lub refleksji na temat wyboru imion dla dzieci, komentarze napisało 70 osób¹⁰. Wśród przemyśleń rodziców pojawiły się następujące opinie dotyczące ich motywacji:

- imię, które podobało się rodzicom (*Wybraliśmy imiona, które po prostu nam się podobały*¹¹) (9);
- neutralność, brak skojarzeń (*Brak silnych skojarzeń związanych z tymi imionami*) (7);
- oryginalność, nietypowość imienia, troska o przyszłość dziecka jako nosiciela danego imienia (*Jako osoba z nietypowym imieniem jak na swój rocznik nie chciałam dawać córce oryginalnego imienia*) (5);
- pozytywne lub negatywne skojarzenia związane z wybranym onimem (*Często imię kojarzy się z miłymi i dobrymi ludźmi, których spotkaliśmy w swoim życiu. I oni są tą inspiracją w nadaniu imienia*) (4);
- kwestia wagi wyboru imienia; podkreślenie, że imię powinni wybierać rodzice; wybór imienia jako kwestia gustu (*Wybrane przez rodziców imię to ważna decyzja i warta przemyślenia*) (4);
- brzmienie, odbiór imienia, kwestia odbioru imienia oficjalnego i nieoficjalnego (*Szczerze mówiąc to wybraliśmy imię Franciszek, bo brzmi jak dobre imię dla dobrego, miłego człowieka, a Franek to fajny gość*) (4);
- umowa między rodzicami (*Pójście na kompromis z partnerem/partnerką na wybór imienia, które pasuje obu rodzicom. Bardzo trudna kwestia to rozwiązanie*) (4);
- prostota (*Proste, ładne, niepopularne w danym czasie*) (4);
- znaczenie, pochodzenie imienia (*Zależało nam, żeby było to biblijne imię*) (4);
- międzynarodowy charakter imienia (*Występowanie w obcych językach*) (3);
- troska o przyszłość dziecka, odbiór imienia w przyszłości i w zestawieniu z imionami rówieśników (*Jak będzie wyglądało imię dziecka przy innych imionach w podobnym wieku w przyszłości w szkole*) (3);

⁹ Stwierdzenie *podoba się/nie podoba się* werbalizuje kategorię „względy estetyczne” jako drugą z sugerowanych odpowiedzi zamkniętych, jednak wielu rodziców ponownie podkreślało ten aspekt.

¹⁰ Łącznie na to pytanie odpowiedziały 104 osoby, jednak aż 34 razy wpisano: *brak* lub pozostawiono pustą rubrykę.

¹¹ Podaję jedną przykładową wypowiedź rodziców.

- tradycja rodzinna (*Odradzano nam imię Jadwiga (...) nosi imię po babci oraz po siostrze pradziadka*) (3);
- dopasowanie imienia do osoby (*Jest to kwestia bardzo indywidualna. Nadaliśmy imię dopiero, jak zobaczyliśmy dziecko. Chcieliśmy, żeby imię pasowało do osoby*) (3);
- moda imiennicza (*Stare imiona wracają do mody – jesteśmy tego przykładem*) (3);
- popularność (*Imię, które nie jest w top 10 najmodniejszych, ponadczasowe*) (3);
- ponadczasowość, piękno (*Imię piękne, zawsze modne*) (2);
- inne (*Wybrane imię jest krótkie i rzadko spotykane*) (5).

Analiza odpowiedzi na pytanie o własne refleksje i przemyślenia respondentów dotyczące imiennictwa pokazują, jak dużą uwagę rodzice obecnie poświęcają nazwaniu swoich dzieci. Wybór rodziców oraz ich preferencje dotyczące imion determinują ich subiektywne postrzeganie nazw. Rodzice zwykle kierują się takimi nieobiektywnymi kryteriami jak: atrakcyjność, neutralność i oryginalność. Imię, które dla jednego z respondentów było atrakcyjne czy oryginalne, przez drugiego mogłoby zostać odebrane jako nieatrakcyjne i pospolite. Dominujące kryterium stanowiła subiektywnie postrzegana atrakcyjność danego imienia, kolejnym ważnym czynnikiem była – również oceniana z osobistego punktu widzenia – neutralność imienia. Trzecim aspektem brany pod uwagę przez rodziców była oryginalność nazwy.

5. WNIOSKI KOŃCOWE

Przeprowadzone badanie ukazuje zmiany zachodzące w dynamicznej przestrzeni, jaką jest antroponimia, omówione na przykładzie grupy respondentów internetowych. Oprócz opracowania repertuarów imion rodziców i dzieci oraz ustalenia najczęstszych motywacji rodziców udało się również zebrać odpowiedzi uzupełniające, które stanowią poświadczenie zaangażowania ankietowanych w proces wyboru imienia.

Odpowiedzi respondentów na pytania otwarte, liczba komentarzy i ich różnorodność wskazują na duże zainteresowanie rodziców tematem nadawania imion oraz pokazują zmiany zachodzące w świadomości współczesnych matek i ojców. Ankietowani wielokrotnie potwierdzali

ważność, jaką przypisuje się imieniu, oraz wpływowi jego na los i życie człowieka. Podkreślano również, że wybrane imię zależy od gustu rodziców i przede wszystkim musi się podobać wybierającym. Jak pokazują wyniki, w odczuciu respondentów znaczenie i pochodzenie imion to kwestie marginalne, uczestnicy badania nie przywiązują również wagi do dnia narodzin dziecka jako czynnika decydującego o jego imieniu. Różnice pomiędzy repertuarami pokolenia rodziców i dzieci najwyraźniej odzwierciedlają tendencje ukazane w analizie zebranego materiału oraz stanowią poświadczenie funkcjonowania mód na poszczególne imiona, czego przykładem są onimy uznane za najpopularniejsze w danej grupie. Obecnie widoczna jest duża różnorodność w nadawaniu imion, rodzice starają się nazywać dzieci oryginalnie, a więc wzrasta liczba imion rzadkich.

Współczesne motywacje do nadawania dzieciom określonych imion mają zazwyczaj złożony charakter. Znacznie różnią się od tych, które determinowały wybory rodziców dawniej, jednak jedno pozostaje niezmiennie: najważniejszy dla nich pozostaje los ich dzieci w przyszłości. Rodzice dzisiaj myślą nie tylko o tym, jak imię ich dziecka będzie odbierane w szkole, ale też czy wybrany onim będzie pasował osobie dorosłej na wysokim stanowisku lub czy nie będzie utrudnieniem w komunikacji na poziomie międzynarodowym, na przykład podczas podróży zagranicznych. Dowodem wieloaspektowości podejścia respondentów do wyboru imienia dla dziecka są odpowiedzi uzyskane za pomocą ankiety w przeprowadzonym badaniu.

Należy podkreślić, że badanie ankietowe ze względu na sposób rozpowszechnienia i wybór grup zostało ograniczone terytorialnie przede wszystkim do respondentów z Białegostoku. Ankieta była również ograniczona czasowo, a założenie, że skierowana jest tylko do rodziców dzieci do drugiego roku życia wprowadziła cezurę wieku dzieci, o których imiona pytano. Badanie, w którym uczestniczyło 265 respondentów, jest jedynie ograniczoną ilościowo, terytorialnie i czasowo próbą ustalenia najnowszych tendencji w imiennictwie.

W perspektywie dalszych badań obserwacji na większą skalę mogłaby dostarczyć ankieta skierowana do szerszego grona odbiorców nieograniczona terytorialnie do jednego miasta. Ciekawych wniosków mogłaby również dostarczyć analiza deminutywów nadawanych obecnie imion.

BIBLIOGRAFIA

- Bubak J., 1993, *Księga naszych imion*, Wrocław–Warszawa–Kraków.
- Czaplicka M., 2008, *Współczesne tendencje w nadawaniu imion w Łobzenicy*, „Onomastica Slavogermanica” 27, s. 179–187.
- Dojka I., Latasiewicz, M., 2015, *Księga patronów*, Kraków.
- Fros H., Sowa F., 2000, *Twoje imię. Przewodnik onomastyczno-hagiograficzny*, Kraków.
- Grzenia J., 2002, *Słownik imion*, Warszawa.
- Kresa M., 2013, *Antroponimia historycznego pogranicza mazowiecko-podlaskiego w XVIII wieku na przykładzie parafii Stoczek w ówczesnym dekanacie kamieńczykowskim. Imiona*, Warszawa.
- Malec M., 2001, *Imię w polskiej antroponimii i kulturze*, Kraków.
- Malec M., 2005, *Imiona*, w: *Polskie nazwy własne. Encyklopedia*, red. E. Rzetelska-Feleszko, Kraków–Warszawa.
- Pikuła A., 2016, *Kulturowo-socjologiczne aspekty nadawania imion (na przykładzie imion mieszkańców gminy Niegoła w województwie śląskim)*, „Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie” 12, s. 185–194.
- Żuraszek-Ryś I., 2019, *Względy estetyczne przy wyborze imion*, w: *Estetyka językowa w komunikowaniu. Prace dedykowane Profesorowi Marianowi Bugajskiemu*, red. M.K. Kaczor, M. Steciąg, Zielona Góra, s. 249–258.

STRONY INTERNETOWE

<https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/pokolenie;3959194.html>

<https://www.gov.pl/web/cyfryzacja/znamy-najpopularniejsze-imiona>

ZAŁĄCZNIK: ANKIETA

1. Proszę o podanie, własnego imienia i imienia partnera/partnerki.
2. Proszę o podanie, jaki jest Pani/Pana wiek.
3. Proszę o podanie województwa zamieszkania.
4. Proszę o podanie, jaka jest wielkość Pani/Pana miejsca zamieszkania.
5. Proszę o podanie Pani/Pana wykształcenia.
6. Proszę o wybór wyznania.

7. Proszę o podanie imienia najmłodszego dziecka (urodzonego w ciągu ostatnich 24 miesięcy) lub imienia wybranego dla dziecka, które ma wkrótce przyjść na świat,
8. Proszę o podanie roku urodzenia najmłodszego dziecka (urodzonego w ciągu 24 miesięcy), lub dziecka, które ma wkrótce przyjść na świat,
9. Czym kierowała się Pani/kierował się Pan/ kierowali się Państwo jako rodzice przy wyborze imienia dla dziecka? Proszę o dopisanie w "innych" także uzupełnień do odpowiedzi, które można rozwinąć np. po kim nadano imię, sprecyzować źródło np. Serial "Brzydula" – imię *Urszula* (maksymalnie 4 odpowiedzi).
10. Proszę o podanie imion i lat urodzenia starszych dzieci
11. Proszę o podanie, czy kierowała się Pani/kierował się Pan/kierowali się Państwo tymi samymi intencjami przy wyborze imion starszych dzieci (maksymalnie 4 odpowiedzi)?
12. Proszę podać, jak skracają/zdrabniają Państwo imiona dzieci, np. *Zuzanna-Zuzia, Zuzka*.
13. Proszę o podanie własnych przemyśleń lub kwestii dotyczących wyboru imienia nieporuszonych w pytaniach.

MODERN NAMING MOTIVATIONS ON THE QUESTIONNAIRE SURVEY MATERIAL

Abstract

The present paper attempts to establish the motives behind baby-naming trends and parents' choices in the recent years (2018–2021). It also aims to present the repertoire of the names of children aged 0–2 collected by means of a questionnaire created for the purposes of this research study. The repertoires of female and male children's names were compared with those of their parents', which allowed for determining differences and presenting the changes in naming trends over the two generations. The questionnaire created at the platform <https://www.interankiety.pl> was widespread in Facebook groups focusing on pregnancy, labour and maternity. It was active from the 18th November to the 6th December 2020.

A semantic and quantitative analysis showed that the collected material reflects the current fashion in naming: the most popular onyms in the repertoire of names from the parents' generation, *Lukasz* and *Anna*, do not occur in that of children's names. Conversely, the most popular children's names, *Jan* and *Zuzanna*, were not recorded in the collection of parents' names. The material

attests to the growing popularity of multiple names and an increasing variety of onyms, which is corroborated by a large number of individual names in the analysed corpus.

Parents' responses concerning naming motivations show that subjectively interpreted aesthetic considerations dominate (65%), followed by the combination of first names and the last name (34%). The third most popular factor was the possibility of shortening names and creating diminutives (31%). Other responses to the closed questions and many extensive answers to the open questions prove that baby-naming is very important to the modern parent. Parents' motivations are complex and multifaceted, significantly different from the Old Polish naming practices, as shown by the analysed data.

Key words: anthroponymy, naming motivations, given name, questionnaire survey